

Курінна Д.В., Курінна В.В.

студенти,

Університет митної справи та фінансів

АНАЛІЗ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

В сучасному світі платіжні системи є важливою частиною економіки будь-якої країни. У ході економічної діяльності вони задовольняють потреби суб'єктів економіки шляхом переказу грошових коштів, це в свою чергу слугує існуванню діяльності фінансової галузі, покращенню грошово-кредитних зв'язків та виконанню міждержавних розрахунків валютою. Міцні та результативні платіжні системи є запорукою стійкої діяльності банківської системи та взагалі економіки країни в цілому.

Платіжна система – це платіжне об'єднання, члени платіжної системи та комплекс зв'язків, що з'являються між ними одразу при здійсненні переказу грошей. Здійснення переказу грошей є загальним призначенням платіжної системи. За участю платіжних систем відбувається дуже багато функцій: проводяться перекази коштів, відбуваються розрахунки через платіжні термінали торгово-сервісних організацій та оплата через мережу Інтернет [1].

На сьогоднішній день все більше набирає популярності продаж товарів та послуг через Інтернет мережі. Проведення оплати за товар або послугу, що були придбані в Інтернеті, можна проводити використовуючи платіжні картки, електронні гроші та вже під час отримання товару – готівкою розрахуватись. В наш час платіжні картки є найпопулярнішим електронним платіжним засобом, тому що це є зручно та швидко.

За даними Національного Банку України на 1 січня 2019 року українські банки емітували майже 59,4 млн. платіжних карток. Водночас 62,2% від загальної кількості карток складають активні платіжні картки, кількість яких за рік зросла на 6,0% і на початок 2019 року становила 36,9 млн шт. Кожна дев'ята активна платіжна картка є безконтактною – 4,0 млн шт. (збільшення на 44,3% порівняно з початком 2018 року).

82,3% від загальної кількості активних платіжних карток становили платіжні картки із магнітною смугою (їх кількість за рік збільшилася на 11,7% та становила 30,4 млн шт.). Незважаючи на значну кількість таких карток, на сьогодні стають все більш популярними сервіси безконтактної оплати із використанням смартфонів та інших пристроїв, які

підтримують технологію NFC. Сервіси токенизації можуть застосовувати реквізити платіжних карток, у тому числі карток виключно з магнітною смугою, для безконтактних розрахунків за цією технологією.

Найбільшою картковою платіжною системою, що обслуговує платіжні операції в Україні є MasterCard, їх кількість становила 26,0 млн шт. (70,3% від їх загальної кількості), у Visa – 10,5 млн шт. (28,5%), у НПС «ПРОСТІР» – 0,5 млн шт. (1,2%), у інших – 0,004 млн шт. (0,01%). Кількість держателів платіжних карток на початок 2019 року досягла 42,3 млн осіб.

Усього в 2018 році держателі платіжних карток українських банків здійснили 3,9 млрд операцій, що на 26,7% більше, ніж у 2017 році, а їх обсяг збільшився на 35,4% та склав майже 2 877 млрд грн.

Кількість безготівкових операцій за цей період зросла майже на 33,0% порівняно з 2017 роком і становила 3,1 млрд шт., а обсяг – на 55,4% та досяг 1 297 млрд грн.

Частка обсягу безготівкових операцій із використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за підсумками 2018 року досягла 45,1%. Це на 5,8% більше порівняно з результатами 2017 року (39,3%).

Слід зазначити, що такий позитивний тренд пов'язаний зі стабільним підвищенням попиту на безготівкові операції серед українців та популяризацією інноваційних фінансових сервісів.

Обсяги безготівкових операцій із платіжними картками у 2018 році розподілилися таким чином (рис. 1):

- 35,8% (або 465 млрд грн) склали операції переказу коштів із картки на картку (P2P перекази), середній чек яких становив 1 723 грн;
- 32,6% (або 423 млрд грн) – операції в мережі Інтернет, середній чек – 361 грн;
- 29,3% (або 381 млрд грн) – розрахунки в торговельній мережі, середній чек – 242 грн;
- 2,2% (або 29 млрд грн) – операції за допомогою пристроїв самообслуговування (ПТКС, АТМ), середній чек таких операцій становив 488 грн. [2]

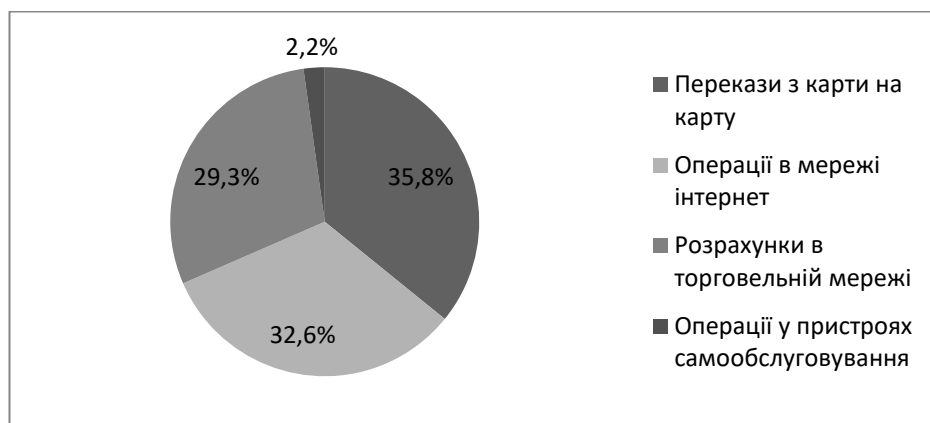


Рис. 1. Розподіл безготівкових операцій за обсягом, %

Упродовж 2018 року мало місце розширення платіжної інфраструктури для проведення безготівкових операцій. За 2018 рік мережа торговельних платіжних терміналів зростає на 20,2% до 279,0 тис. шт. (рис. 2). Також упродовж усього минулого року продовжувалося розширення безконтактної платіжної інфраструктури. Цьому сприяла популяризація таких інноваційних сервісів як Apple Pay та Google Pay, що розпочали свою роботу в Україні. Наразі майже 79,4% торговельних POS-терміналів в Україні забезпечують можливість здійснення безконтактної оплати (станом на 1 січня 2018 року – 70,2%).

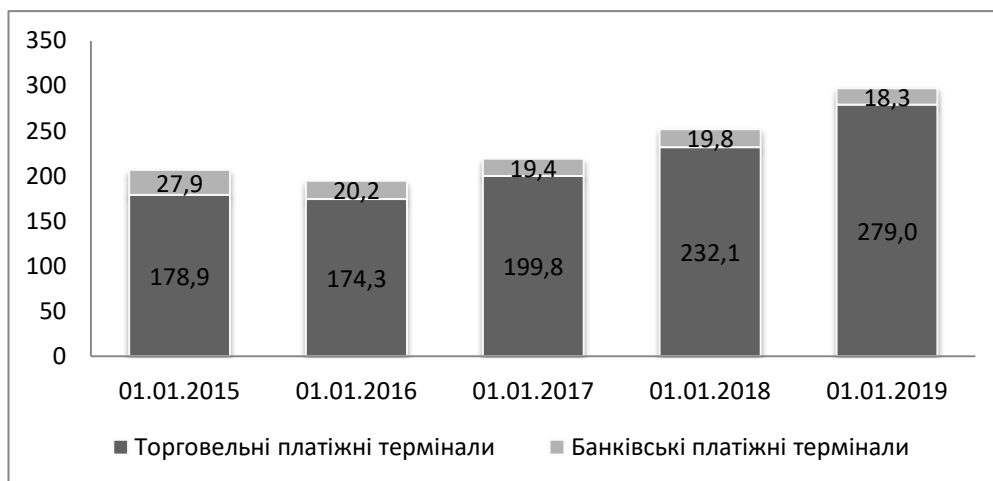


Рис. 2. Кількість платіжних терміналів з 2015-2019 роки, тис. шт.

Також на 18,7% збільшився показник співвідношення кількості платіжних терміналів до чисельності постійного населення України та на кінець 2018 року становив 7,1 тис. шт. на 1 млн населення. Водночас спостерігається нерівномірний розподіл термінальної мережі на території України і недостатні темпи її розвитку. Найменша кількість

платіжних пристроїв прослідковується на заході країни та у Луганський, Донецькій областях (домінують м. Київ, Дніпропетровська та Харківська області) [3].

Еквайринг – діяльність банку, що включає в себе проведення розрахунків з підприємствами торгівлі (послуг) за операції, які здійснені держателями платіжних карток, і виконання операцій з видачі готівки держателям платіжних карток.

Кількість підприємств торгівлі та сфери послуг, що надають своїм клієнтам можливість здійснювати безготівкові розрахунки за допомогою платіжних карток, за рік зросла майже на 34,9 тис. од. (на 20,1% порівняно з 2017 роком) і на 1 січня 2019 року становила 208,7 тис. од. Але при цьому середня кількість банкоматів протягом року майже не змінювалася.

Найбільшими банками-еквайрами та емітентами платіжних карток залишаються АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК» та АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ» [2].

Отже, можемо сказати, що платіжні системи є комплексно багаторівневою сферою, яка формується з багатьох складових та робота яких доводить до високоякісної праці повністю всієї системи. Якщо ж одна складова цієї сфери дає збій, то це доводить до зупинки праці всієї системи. Тому необхідно сприяти забезпеченню розвитку платіжних систем, їх стабільної роботи та переймати знання в зарубіжних країн.

Таким чином, провівши дослідження ефективності платіжних систем, дійдемо до висновку, що на сьогоднішній день в Україні дуже популярними є сучасні, новітні платіжні системи та відбувається покращення вже існуючих. Також проводиться інформатизація громадян країни та швидкий процес росту електронних платіжних систем.

Список використаних джерел:

1. Кравченко І.С., Дрозд І.В. Сучасний стан і перспективи розвитку Національної системи масових електронних платежів на ринку банківських платіжних карток в Україні. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2014. № 2(20). С. 141–148.
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua/>
3. Мовчан О.А. Система електронних розрахунків з застосуванням платіжних карток. *Вісник Національного банку України*. 2010. № 6. С. 38–41.